AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
http://ageconsearch.umn.edu
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

BULLETIN
of the Szent István University

SPECIAL ISSUE

PART II.

Gödöllő
2008

Editorial Board

Prof. György Füleki CSc. – *Chairman of the Editorial Board*

Prof. Miklós Mézes DSc. *editor*

Prof. Béla M. Csizmadia CSc.
Prof. Tamás T. Kiss CSc.
Prof. Gyula Huszenicza DSc.
Prof. Gábor Reischl DLA
Prof. István Szűcs DSc.

Edited by the Guest Editorial Board

Katalin Takács-György CSc, − C*hairman of the Guest Editorial Board*

József Lehota DSc
István Takács PhD
László Villányi CSc

With the support of

Faculty of Economics and Social Sciences, Szent István University

Management and Business Administration PhD School of Szent István University

Szerkesztőség

Szent István Egyetem
2103 Gödöllő, Páter Károly u. 1.

Kiadja a Szent István Egyetem

Felelős kiadó
Dr. Solti László egyetemi tanár, rektor

Technikai szerkesztő
Szalay Zsigmond Gábor

Felelős szerkesztő
Dr. Mézes Miklós egyetemi tanár

ISSN 1586-4502

Megjelent 380 példányban

Foreword

Tradition and Innovation – International Scientific Conference of (Agricultural) Economists
Szent István University, Gödöllő, 3-4 December, 2007

Tradition and Innovation – International Scientific Conference was held on December 3-6, 2007, in the frames of the anniversary programme series organized by the School of Economics and Social Sciences of the Szent István University. The aim of the conference was to celebrate the 50th anniversary of introduction of agricultural economist training in Gödöllő, and the 20th anniversary of the School of Economics and Social Sciences, which was founded in 1987.
The articles published in the special edition of Bulletin 2008 of the Szent István University were selected from the 143 presentations held in 17 sections of the conference and 30 presentations held at the poster section. The presentations give a very good review of questions of national and international agricultural economics, rural development, sustainability and competitiveness, as well as the main fields of sales, innovation, knowledge management and finance. The chairmen of the sections were Hungarian and foreign researchers of high reputation. The conference was a worthy sequel of conference series started at the School of Economics and Social Sciences in the 1990s.

Előszó

Tradíció és Innováció – Nemzetközi Tudományos (Agrár)közgazdász Konferencia
Szent István Egyetem, Gödöllő, 2007. december 3-4.

2007. december 3-6. között a Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kara (SZIE GTK) által szervezett jubileumi rendezvénysorozat keretében került megrendezésre a Tradíció és Innováció – Nemzetközi Tudományos Konferencia, amelynek célja volt, hogy méltón megünnepelje a gödöllői agrárközgazdász képzés fél évszázada történt elindítását, s ugyanakkor a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar 1987-ben történt megalapításának 20. évfordulóját.
A Szent István Egyetem által kiadott Bulletin 2008 évi különszámában megjelentetett cikkek a konferencián 17 szekcióban elhangzott 143 előadásból, illetve a poszter szekcióban bemutatott 30 előadásból kerültek kiválasztásra. Az előadások jó áttekintést adtak a hazai és nemzetközi agrárközgazdaság, vidékfejlesztés, a fenntarthatóság és versenyképesség kérdései mellett az értékesítés, innováció, tudásmenedzsment, pénzügy fontosabb területeiről is. Az egyes szekciók elnöki tisztjét elismert hazai és külföldi kutatók töltötték be. A konferencia a Gazdaság- és Társadalomtudományi Karon az 1990-es években elkezdett konferencia sorozat méltó folytatása volt.

Dr. László Villányi
Dean / dékán

Contents / Tartalomjegyzék

Part I. / I. kötet

Agricultural and rural development and international view
Agrár- és vidékfejlesztés, nemzetközi kitekintés

ÁCS, SZ. – DALLIMER, M. – HANLEY, N. – ARMSWORTH, P.: Impacts of policy reform on hill farm incomes in UK 11
BIELIK, P. – RAJČÁNIOVÁ, M.: Some problems of social and economic development of agriculture 25
BORZÁN A. – SZIGETI C.: A Duna-Körös-Maros-Tisza Eurorégió gazdasági fejlettségének elemzése a régiók Európájában 37
CSEH PAPP, I. Regionális különbségek a magyar munkaerőpiacon 45
NAGY, H. – KÁPOSZTA, J.: Convergence criteria and their fulfilment by the countries outside the Euro-zone 53
OSZTROGONÁCZ, I. – SING, M. K.: The development of the agricultural sector in the rural areas of the Visegrad countries 65
PRZYGODZKA, R.: Tradition or innovation – which approach is better in rural development? The case of Podlasie Region 75
TAKÁCS E. – HUZDIK K.: A magyarországi immigráció trendjei az elmúlt két évtizedben 87
TÓTHNÉ LŐKÖS K. – BEDÉNÉ SZŐKE É. – GÁBRIELNÉ TŐZSÉR GY.: országok összehasonlítása néhány makroökonómiai mutató alapján 101
VINCZE M. – MADARAS SZ. Analysis of the Romanian agriculture in the period of transition, based on the national accounts 111

Agricultural trade and marketing
Agrárkereskedelem, marketing

ADAMOWICZ, M.: Consumer behavior in innovation adaptation process on fruit market 125
FÉNYES, T. I. – MEYER, N. G. – BREITENBACH, M. C.: Agricultural export and import assessment and the trade, development and co-operation agreement between South Africa and the European Union 137
KEMÉNYNÉ HORVÁTH ZS.: The transformation of market players on the demand-side of the grain market 151
LEHOTA J. – KOMÁROMI N.: A feldolgozott funkcionális élelmiszerek fogyasztói szegmentálása és magatartási jellemzői 159
LEHOTA J. – KOMÁROMI N.: Szarvasgomba fogyasztói és beszerzési magatartásának szegmentálása és jellemzői 169
NYÁRS, L. – VIZVÁRI, B.: On the supply function of the Hungarian pork market 177
SZAKÁLY Z. – SZIGETI O. – SZENTE V.: Fogyasztói attitűdök táplálkozási előnyökkel kapcsolatban 187
SZIGETI O. – SZENTE V. – MÁTHÉ A. – SZAKÁLY Z.: Marketing lehetőségek az állati eredetű hungarikumok termékpályáján 199
VÁRADI K.: Társadalmi változások és a marketing kapcsolatának modellezési lehetőségei 211

Sustainability and competitivness
Fenntarthatóság, versenyképesség

BARANYAI ZS. – TAKÁCS I.: A hatékonyság és versenyképesség főbb kérdései a dél-alföldi térség gazdaságaiban 225
BARKASZI L.: A kukoricatermesztés hatékonyságának és eredményességének vizsgálata 2003-2006 évi tesztüzemi adatok alapján 237
JÁMBOR A.: A versenyképesség elmélete és gyakorlata 249
LENCSÉS E.: A precíziós gazdálkodás ökonómiai értékelése 261
MAGÓ, L.: Low cost mechanisation of small and medium size plant production farms 273
SINGH, M. K. – KAPUSZTA, Á. – FEKETE-FARKAS, M.: Analyzing agriculture productivity indicators and impact of climate change on CEECs agriculture 287
STRELECEK, F. – ZDENĚK, R. – LOSOSOVÁ, J.: Influence of farm milk prices on profitability and long-term assets efficiency 297
SZÉLES I.: Vidéki versenyképesség-versenyképes vidékfejlesztés: AVOP intézkedések és azok kommunikációjának vizsgálata 303
SZŐLLŐSI L. – NÁBRÁDI A.: A magyar baromfi ágazat aktuális problémái 315
TAKÁCS I. – BARANYAI ZS. – TAKÁCS E. – TAKÁCSNÉ GYÖRGY K.: A versenyképes virtuális (nagy)üzem 327
TAKÁCSNÉ GYÖRGY K. – TAKÁCS E. – TAKÁCS I.: Az agrárgazdaság fenntarthatóságának mikro- és makrogazdasági dilemmái 341

Authors' index / Névjegyzék 355

Part II. / II. kötet

Economic methods and models
Közgazdasági módszerek, modellek

BARANYI A. – SZÉLES ZS.: A hazai lakosság megtakarítási hajlandóságának vizsgálata367
BHARTI, N.: Offshore outsourcing (OO) in India's ites: how effective it is in data protection? 379
BORSZÉKI É.: A jövedelmezőség és a tőkeszerkezet összefüggései a vállalkozásoknál ... 391
FERTŐ, I.: Comparative advantage and trade competitiveness in Hungarian agriculture ... 403
JÁRÁSI É. ZS.: Az ökológiai módon művelt termőterületek nagyságát befolyásoló tényezők és az árutermelő növények piaci pozíciói Magyarországon..... 413
KODENKO J. – BARANYAI ZS. – TAKÁCS I.: Magyarország és Oroszország agrárstruktúrájának változása az 1990-es évektől napjainkig 421
OROVA, I. – KOMÁROMI, N.: Model applications for the spread of new products in Hungarian market circumstances 433
REKE B.: A vállalkozások egyensúlyi helyzetének változáskövető vizsgálata 445
ŠINDELÁŘ, J.: Forecasting models in management..... 453
SIPOS N.: A környezetvédelmi jellegű adók vizsgálata a fenntartható gazdálkodás vonatkozásában 463
VARGA T.: Kényszerű „hagyomány": értékvesztés a mezőgazdasági termékek piacán..... 475
ZÉMAN Z. – TÓTH M. – BÁRCZI J.: Az ellenőrzési tevékenység kialakítási folyamatának modellezése különös tekintettel a gazdálkodási tevékenységeket érintő K+F és innovációk elszámolására 485

Land utilization and farm structure
Földhasználat, gazdaságstruktúra

FEHÉR, I. – MADARÁSZ I.: Hungarian land ownership patterns and possible future solutions according to the stakeholders' view 495
FEKETE-FARKAS, M. – SINGH, M. K. – ROUNSEVELL, M. – AUDSLEY, E.: Dynamics of changes in agricultural land use arising from climate, policy and socio-economic pressures in Europe 505
LAZÍKOVÁ, J. – BANDLEROVA, A. – SCHWARCZ, P.: Agricultural cooperatives and their development after the transformation 515
ORLOVITS, ZS.: The influence of the legal background on the transaction costs on the land market in Hungary..... 525
SADOWSKI, A.: Polish land market before and after transition 531
SZŰCS, I. – FARKAS-FEKETE M. – VINOGRADOV, S. A.: A new methodology for the estimation of land value 539

Innovation, education
Innováció, tudásmenedzsment

BAHATTIN, C. – PARSEKER, Z. – AKPINAR BAYIZIT, A. – TURHAN, S.: Using e-commerce as an information technique in agri-food industry 553
DEÁKY Z. – MOLNÁR M.: A gödöllői falukutató hagyományok: múlt és jelen 563
ENDER, J. – MIKÁCZÓ, A.: The benefits of a farm food safety system 575
FARKAS, T. – KOLTA, D: The European identity and citizenship of the university students in Gödöllő 585
FLORKOWSKI, W. J.: Opportunities for innovation through interdisciplinary research ... 597
HUSTI I.: A hazai agrárinnováció lehetőségei és feladatai 605
KEREKES K.: A Kolozs megyei Vidéki Magyar fiatalok pályaválasztása 617
SINGH, R. – MISHRA, J. K. – SINGH, M. K.: The entrepreneurship model of business education: building knowledge economy 629
RITTER K.: Agrár-munkanélküliség és a területi egyenlőtlenségek Magyarországon 639
SZALAY ZS. G.: A menedzsment információs rendszerek költség-haszon elemzése 653
SZÉKELY CS.: A mezőgazdasági vállalati gazdaságtan fél évszázados fejlődése 665
SZŰCS I. – JÁRÁSI É. ZS. – KÉSMÁRKI-GALLY SZ.: A kutatási eredmények sorsa és haszna 679

Authors' index / Névjegyzék 689

A KOLOZS MEGYEI VIDÉKI MAGYAR FIATALOK PÁLYAVÁLASZTÁSA

CARRIER CHOICES OF THE ETHNIC HUNGARIAN RURAL YOUNG PEOPLE FROM CLUJ COUNTY

KEREKES KINGA

Abstract

Individual expectations of the rural young people regarding their future have a great impact on the survival and economical development of the Hungarian rural communities from Romania. This paper tries to answer questions such as: will young ethnic Hungarians facing the first and decisive step in their life regarding their career continue education? What professions will they choose? Where will they look for employment and settle down? Statistical data show that people living in rural areas are less educated than those from the urban areas. People with low education face more difficulties in finding employment and also earn less than the better educated ones, therefore it is very important for rural young people to continue education. As continuing education means extra costs for the family, the decision is greatly influenced by the parents' approach and the financial welfare of the family. The paper would like to clarify the causes of the presented phenomena and the links between them, contributing in this way to a better understanding of the problems and opportunities of the Hungarian rural communities from Romania. The conclusions of the paper are based on data collected during a survey carried out in February-June 2007 in villages from Cluj County.

Összefoglalás

A romániai vidéki magyar közösségek fennmaradását és gazdasági fellendülését nagymértékben meghatározzák a fiatalok egyéni elképzelései a saját jövőjüket illetőleg. Ez a tanulmány olyan kérdésekre keres választ, mint: a pályaválasztásuk első, döntő jelentőségű lépése előtt álló vidéki magyar fiatalok akarnak-e továbbtanulni, milyen mesterséget szeretnének űzni és hol képzelik el a jövőjüket? A statisztikai adatok azt mutatják, hogy a vidéken élők alacsonyabban képzettek, mint a városiak. Az alacsony képzettségű emberek nehezebben találnak munkahelyet és alacsonyabb bérezésben részesülnek jobban képzett embertársaiknál, ezért nagy jelentősége van annak, hogy a vidéki fiatalok a továbbtanulás mellett döntenek-e vagy sem. Mivel a továbbtanulás többletkiadást jelent a család számára, a döntés meghozatalában igen nagy szerepe van a tanulmányi eredmények mellett a szülők hozzáállásának és a család anyagi helyzetének is. A tanulmányban a leírt jelenségek okait és a köztük lévő mélyebb összefüggéseket is meg szeretnénk világítani, hozzájárulva ezzel a romániai magyar vidéki közösségek problémáinak és lehetőségeinek jobb megértéséhez. A felhasznált adatokat egy 2007. február-június időszakban, Kolozs megyei falvakban végzett kérdőíves felmérés során gyűjtöttük.

Kulcsszavak: Erdély, pályaválasztás, továbbtanulás, vidéki közösségek fejlődése

Bevezetés

A statisztikai adatok úgy Romániában, mint a világ más tájain azt mutatják, hogy a vidéken élők alacsonyabban képzettek, mint a városiak. Az alacsony képzettségű emberek nehezebben találnak munkahelyet és alacsonyabb bérezésben részesülnek jobban képzett embertársaiknál

(Fazekas et al. 2007; Fekete, et al. 2002; Kertesi et al. 2001; Kertesi et al. 2005; Ékes, 2007 és még sokan mások).

Romániában, az Északnyugati Régióban és Kolozs megyében is megfigyelhető a vidéki lakosság képzettségi szintjének lassú emelkedése (Kerekes 2006), az eredmények viszont még mindig elváráson aluliak. A vidéki térségek fejlődése szempontjából igen fontos a humán tényező, ezért nagy jelentősége van annak, hogy a vidéki fiatalok milyen pályán indulnak el, továbbtanulnak-e vagy sem, illetve tanulmányaik befejeztével a saját szülőfalujukban vagy pedig máshol akarnak-e munkát vállalni és/vagy letelepedni.

A vidéki iskolákban általában legtöbb nyolc osztályt lehet elvégezni; a nyolcadik osztály végén van egy képességvizsga[1], amelynek kimenetele meghatározó a tanuló továbbtanulására nézve: csak azok jelentkezhetnek érettségit adó középiskolába, akiknek sikerül a képességvizsgájuk. Mivel a továbbtanulás a vidéki fiatalok számára ingázással vagy bentlakásba-költözéssel jár, ami többletkiadást jelent, a továbbtanulással kapcsolatos döntés meghozatalában igen nagy szerepe van a tanulmányi eredmények mellett a szülők hozzáállásának és a család anyagi helyzetének is (Kapitány et al. 2005).

Kolozs megye falvaiban jelentős számú magyar él. A vidéki magyar közösségek fennmaradása és gazdasági fellendülése nagymértékben a fiatalok pályaválasztásától függ. Ez a tanulmány olyan kérdésekre keres választ, mint: a pályaválasztásuk első, döntő jelentőségű lépése előtt álló vidéki magyar fiatalok akarnak-e továbbtanulni, milyen mesterséget szeretnének űzni és hol képzelik el a jövőjüket? A kérdések egyszerű megválaszolásán túl a jelenségek okait és a mélyebb összefüggéseket is meg szeretnénk világítani, hozzájárulva ezzel a romániai magyar vidéki közösségek problémáinak és lehetőségeinek jobb megértéséhez.

Anyag és módszer

A tanulmányban felhasznált adatokat egy 2007. február-június időszakban végzett kérdőíves felmérés során gyűjtöttük. A felmérés során 19 Kolozs megyei község 27 falvában vettünk fel adatokat. A községek kiválasztásakor figyelembe vettük a községek földrajzi elhelyezkedését, különböző tájegységekhez való tartozását, a lakosság számát, etnikai- és korösszetételét, a megyeszékhelytől (Kolozsvár) való távolságát és megközelíthetőségét, ezáltal biztosítva az adatok reprezentatívitását.

A legtöbb helyen csak a községközpontban működik 8 osztályos iskola, de a népesebb, illetve nagyobb területet átfogó községek esetében több faluban is folyik gimnáziumi szintű oktatás (a közeljövőben várható a falusi iskolák összevonása, az alacsony tanulólétszámmal működő iskolák megszüntetése). A felmérésben szereplő 27 település közül nyolcban működnek magyar tannyelvű gimnáziumi osztályok. A nyolc falu három különböző, magyarok által is lakott néprajzi tájegységhez tartozik: Kalotaszeg (Kalotaszentkirály, Méra és Tordaszentlászló), Aranyosszék (Tordaszentmihály és Várfalva) és Mezőség (Kolozs, Magyarszovát, Vajdakamarás). A felmérésbe bevont negyedik tájegységben, a Mócvidéken, gyakorlatilag nincsenek magyar nemzetiségű lakosok, illetve több, jelentős magyar lakossággal rendelkező faluban (mint például Katona, Mócs, Magyarpalatka) az alacsony tanulólétszám miatt nem folyik magyar nyelvű oktatás.

[1] A rendszer a tanügyi reform következtében a közeljövőben megváltozik, nem egy vizsgára kerül majd sor tanév végén, hanem tanév közben szervezett egységes dolgozatokra.

A kérdőívben a továbbtanulási és elhelyezkedési szándékon kívül rákérdeztünk a tanuló korára, nemére, egészségi állapotára, lakhelyére, tanulmányi eredményeire, az iskolával kapcsolatos véleményére, a család szerkezetére, a szülők képzettségi szintjére és foglalkozására, a testvérek képzettségi szintjére és a háztáji gazdaság méretére.

Összesen 78, magyar nyelven tanuló nyolcadik osztályos töltötte ki a kérdőívet, közülük 51-en élnek ugyanazon a településen, ahol iskolába járnak, 27-en pedig más településekről ingáznak. Kalotaszentkirály esetében a távolabbi településeken élő tanulók az iskola bentlakásában laknak (1. táblázat).

1. táblázat: A felmérésben résztvevő tanulók száma, települések szerint

Tájegység	Település neve	Tanuló-létszám	Kitöltöttt kérdőívek száma	Helybeli tanulók száma	Más településen élő tanulók száma
Kalotaszeg	Kalotaszentkirály	16	16	9	7
	Méra	11	9	9	0
	Tordaszentlászló	13	13	7	6
Aranyosszék	Tordaszentmihály	13	13	9	4
	Várfalva	12	11	1	10
Mezőség	Kolozs	6	4	4	0
	Magyarszovát	7	7	7	0
	Vajdakamarás	6	5	5	0
Összesen		84	78	51	27

Forrás: saját kutatás

A felmérésben szereplő tanulók 14-16 évesek, 44 közülük lány és 34 fiú. Az egészségi állapota egy kivételével (aki fáradékonyságra panaszkodott) minden válaszadónak jó, így ez a tényező nem befolyásolja a megkérdezettek továbbtanulási kedvét.

Mindenik, a lekérdezés napján az iskolában jelenlevő nyolcadik osztályos tanuló kitöltötte a kérdőívet, kimaradtak a felmérésből a hiányzók, de ezeknek az aránya nem jelentős (7,1%). A kérdőíveket a tanulók az osztálytermekben egyénileg, a kérdezőbiztos jelenlétében töltötték ki.

A begyűjtött adatokat, kódolás után, SPSS program segítségével dolgoztam fel. Az adatokat megpróbáltam úgy általános (Kolozs megyei) szinten, mint a különböző tájegységek összehasonlításában értelmezni.

Eredmények

A fiatalok továbbtanulási tervei

A 78 válaszadóból 66-an (84,6%) készültek képességvizsgára jelentkezni, 12-en (15,4%) pedig nem. A tanulók többsége (63,2%) líceumban (érettségit adó középiskolában) szeretné folytatni a tanulmányait, 21,8%-a szakiskolában, 7,9%-uk a megkérdezés pillanatában még nem döntött, öten (6,6%) nem folytatják a tanulmányaikat és ketten nem válaszoltak a kérdésre.

Nincsenek nemek közötti különbségek a képességvizsgára való jelentkezés tekintetében: a lányok 84,1%-a és a fiúk 85,3%-a készül képességvizsgára.

A tájegységek közötti sorrend a képességvizsgára jelentkező diákok aránya tekintetében a következő: 1. Mezőség: 93,8%; 2. Aranyosszék: 87,5%; 3. Kalotaszeg: 78,9%. Líceumi oktatás felé legnagyobb arányban az aranyosszéki fiatalok irányulnak (75%), őket követik a kalotaszegiek (64%) és a mezőségiek (50%). A válaszok települések szerinti megoszlása a 2. táblázatban látható.

2. táblázat: A képességvizsgára való jelentkezés és a választott iskolatípus, települések szerint

Tájegység	Település neve	Képességvizsgára jelentkezik		Líceum	Szak-iskola	Nem tudja	Nem tanul tovább	Nincs válasz
		igen	nem					
Kalotaszeg	Kalotaszentkirály	16	0	12	4	0	0	0
	Méra	4	5	4	4	0	0	1
	Tordaszentlászló	10	3	6	4	1	2	0
Aranyosszék	Tordaszentmihály	11	2	10	0	1	2	0
	Várfalva	10	1	8	0	2	1	0
Mezőség	Kolozs	3	1	2	2	0	0	0
	Magyarszovát	7	0	4	3	0	0	0
	Vajdakamarás	5	0	2	0	2	0	1
Összesen		66	12	48	17	6	5	2

Forrás: saját kutatás

A távolabbi jövőbe tekintve rákerdeztünk arra is, hogy ki szeretne egyetemet végezni. 38 tanuló (49,4%) válaszolta, hogy készül egyetemre, 35 tanuló (45,5%) pedig azt, hogy nem akar egyetemet végezni. Négyen nem tudták a választ, egy tanuló nem válaszolt. Arra a kérdésre viszont, hogy milyen egyetemet szeretnének végezni, csak nagyon kevesen tudtak válaszolni. Megfigyelhető, hogy a lányok jóval nagyobb arányban (58,1%) készülnek egyetemre, mint a fiúk (38,2%). Az egyetemi tanulmányokra készülő diákok arányát tekintve a tájegységek közötti sorrend a következő: 1. Aranyosszék: 70,8%; 2. Kalotaszeg: 43,2%; 3. Mezőség: 31,3%.

A gimnáziumi osztályokban elért tanulmányi eredmények, sikerek vagy sikertelenségek, az iskolához-tanuláshoz való viszonyulás, az osztálytársakkal való kapcsolat, mind meghatározó tényezője lehet a fiatalok továbbtanulási hajlandóságának, illetve esélyeinek. Azok, akik nem jelentkeznek képességvizsgára, gyenge tanulmányi eredményeiket és a vizsgától való félelmet hozták fel indokul, vagy pedig azt, hogy nem szeretnek tanulni; négyen nem indokolták meg elhatározásukat. A következőkben ezeket a tényezőket próbáljuk részletezni a tanulók válaszai alapján.

A tanulmányi eredményekre vonatkozó kérdésre 78-ból 14 tanuló nem adott teljes választ. 22 tanulónak nagyon jó (9,00 és 10 között)[2], 17-nek jó (8,00 és 8,99 között), 20-nak közepes (7,00 és 7,99 között) és 5-nek gyenge (7-es alatt) volt a tanulmányi átlaga, úgy a hetedik osztály végén, mint a nyolcadik osztály első félévében. A matematikából és román nyelvből elért jegyátlagok jóval alacsonyabbak. Matematikából hetedik osztályban 13-an épphogy átmentek, 12 tanulónak volt 9-esen felüli jegye és további 12-nek 8,00-8,99 közötti jegye (6 tanuló nem válaszolt). A nyolcadik osztály első félévének matematika eredményei gyengébbek, egy tanuló bukásra állt, 27 tanuló állt az elégséges alsó határán és csupán 18 ért el jó vagy nagyon jó eredményt. Román nyelvből hetedik osztály végén 14 tanuló ment át a legkisebb osztályzattal és jó vagy nagyon jó jegye 23 tanulónak volt. A nyolcadik osztály első félévében egy tanuló bukásra állt románból, 15-nek volt 5-e és 23-nak 8-ason felüli osztályzata (7 tanuló nem válaszolt). A matematika és román nyelv mellett magyar nyelvből,

[2] Romániában 1-től 10-ig osztályoznak, a legnagyobb osztályzat a 10-es, a legkisebb átmenőjegy az 5-ös

illetve földrajzból vagy történelemből is képességvizsgát tesznek a tanulók a nyolcadik osztály végén és csak azok jelentkezhetnek érettségit adó középiskolába (líceumba), akik a képességvizsgán minden tantárgyból átmenőjegyet értek el. Ezért az ezen tantárgyakból elért eredmények meghatározóak a továbbtanulási lehetőségekre nézve.

Kedvenc tantárgyként a tanulók egyharmada (25) a testnevelést nevezte meg. Jócskán lemaradva, a második helyen áll a matematika (10 tanuló) és harmadik helyen a biológia (9 tanuló). A magyar nyelv és irodalom 7 szavazattal negyedik a preferenciák sorában. Szinte mindenik tantárgyat jelölték legalább egyszer, három tanuló nem válaszolt a kérdésre.

A tanulók 67,9%-a saját bevallása szerint tud számítógépen dolgozni és meg is tudott nevezni néhány felhasználói programot, a fennmaradó 32,1% pedig vagy azt válaszolta, hogy nem tud számítógépen dolgozni, vagy pedig nem tudott egyetlen olyan programot sem megnevezni, amelyet rendszeresen használna. A számítógépen dolgozók nagyrésze szövegszerkesztőt, zene- illetve filmlejátszóprogramokat, CD-író programokat, Internetet és játékprogramokat használ, de voltak akik ismertek adatbáziskezelőket és programozási nyelveket is.

A felmérésben résztvevő nyolcadik osztályosok 46,2%-a érdekesnek tartja az iskolát, 34,6%-uk semleges választ adott és 19,2% unatkozik az iskolában. 28,2% számára az iskolábajárás nem jelent sem szellemi, sem fizikai megerőltetést, 38,5% tartja nehéznek az iskolát, 33,3% semlegesen nyilatkozott. A válaszadók 94,9%-ának sikerült barátokat szerezni az osztálytársak körében, csupán 4 tanuló adott semleges választ.

A tanulók 52,6%-a bevallása szerint szeret iskolába járni, 17,9%-a semleges és 29,4%-a nem szeret iskolába járni. Érdekes módon a jó vagy nagyon jó tanulmányi eredményeket felmutató tanulók között közel akkora (33,3%) azoknak az aránya, akik nem szeretnek iskolába járni, mint a gyengébben teljesítők körében (36,0%).

47 tanuló (60,3%) szerint nagyon fontos, hogy az ember tanult legyen, 29 szerint elég fontos. Ketten gondolják úgy, hogy tanultnak lenni nem fontos, ennek ellenére mindketten készültek képességvizsgára jelentkezni.

A kutatás egyik célja annak a feltárása, hogy a szülők és testvérek példája milyen mértékben befolyásolja a fiatalok pályaválasztását. A legtöbb tanuló négyszemélyes háztartásban él (3. táblázat), az esetek túlnyomó többségében (88,6%) ez kétgyermekes családot jelent. A legnagyobb háztartás 8 személyes, ilyent csak Magyarszováton regisztráltunk (két háztartás).

3. táblázat: A felmérésben résztvevő tanulók családjának mérete

Tájegység	Település neve	Az egy háztartásban élő személyek száma				
		2	3	4	5	6 vagy több
Kalotaszeg	Kalotaszentkirály	0	3	10	2	1
	Méra	0	0	4	3	2
	Tordaszentlászló	1	5	7	0	0
Aranyosszék	Tordaszentmihály	0	4	4	5	0
	Várfalva	1	3	3	3	1
Mezőség	Kolozs	0	2	1	0	1
	Magyarszovát	0	0	3	2	2
	Vajdakamarás	0	1	3	1	0
Összesen		2	18	35	16	7

Forrás: saját kutatás

A fiatalok nagyrésze (84,6%) úgy érzi, hogy a szüleik támogatják őket abban, hogy folytassák a tanulmányaikat. Ketten gondolják azt, hogy csak az édesanyjuk szeretné, ha továbbtanulnának, egy pedig azt, hogy csak az édesapja. Hatan az édesanyjuk támogatását érzik, de az édesapjuk véleményét nem tudják, hárman pedig egyik szülő véleményét sem tudják megmondani a továbbtanulásról.

Elég nagy (21,8%) azoknak a tanulóknak az aránya, akik nem ismerik mindkét szülejük iskolai végzettségét. Felsőfokú végzettsége 2-2 anyának és apának van (2,6%), ez az arány valamivel magasabb mint a felsőfokú végzettségűek aránya a teljes felnőtt falusi lakosság körében (1%-2% között). Érettségivel rendelkezik az anyák 41%-a és az apák 48%-a, szakiskolát végzett az anyák 14,4%-a és az apák 18,7%-a, ezek is a vidéki lakosság átlaga fölötti értékek. A felmért családokbeli magasabb képzettségi szint annak tudható be, hogy a 14-16 éves gyermekek szülei a fiatalabb, illetve a középkorosztályba tartoznak és ezeknek a korosztályoknak magasabb a képzettségi szintje, mint az idősebbeknek. A teljes népességhez hasonlóan mintánkban is megfigyelhető a nők alacsonyabb képzettségi szintje (1. ábra).

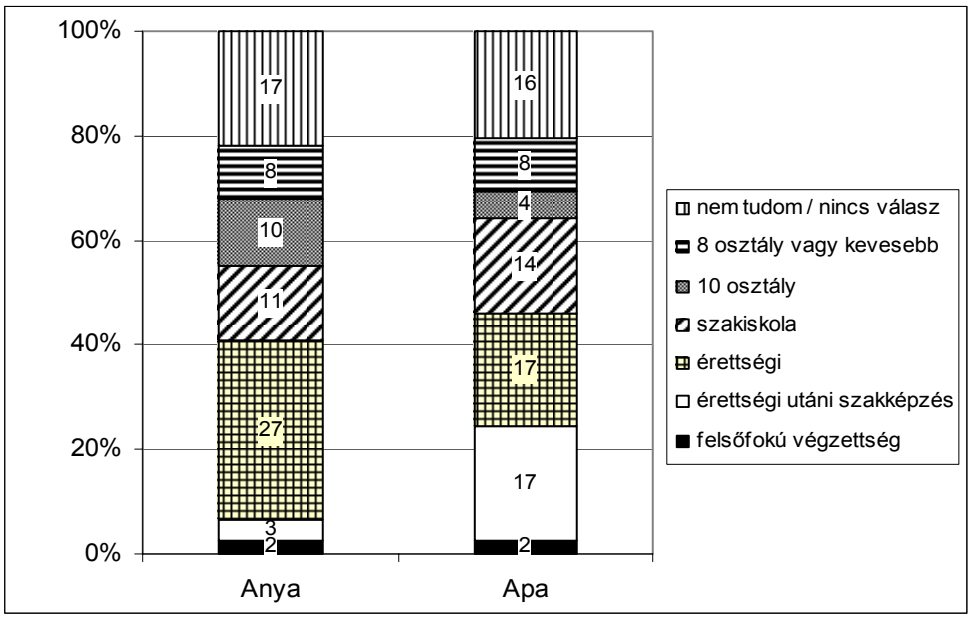

1. ábra: A szülők iskolai végzettsége
Forrás: saját kutatás

Az anya képzettségi szintje és a tanulók továbbtanulási szándéka között szoros összefüggés mutatható ki: a felsőfokú végzettséggel rendelkező vagy érettségi utáni szakképzésben részesült anyák gyermekei kivétel nélkül jelentkeznek képességvizsgára és egyetemre akarnak menni. Az érettségizett anyák gyermekeinek 81,5%-a jelentkezik képességvizsgára és 59,3%-a készül egyetemre, a 10 osztályt végzett anyák gyermekeinek 90%-a jelentkezik képességvizsgára és 40%-uk készül egyetemre, a szakiskolát végzett anyák gyermekeinek 72,7%-a jelentkezik képességvizsgára és 36,4%-uk egyetemre, a 8 osztályt vagy annál kevesebbet kijárt anyák gyermekeinek 75%-a jelentkezik képességvizsgára és csupán 12,5%-uk akar egyetemet végezni.

Az apák esetében a képzettségi szint és a tanulók továbbtanulási szándéka közötti összefüggés nem annyira egyértelmű, mint az anyák esetében: a felsőfokú végzettséggel rendelkező vagy érettségi utáni szakképzésben részesült apák gyermekei egy kivételével jelentkeznek a képességvizsgára és egyetemre 72,2%-uk akar menni (a kivételek mindannyian mesteriskolát

végzett apák gyermekei). Az érettségizett apák gyermekeinek 82,4%-a jelentkezik képességvizsgára és 52,9%-a készül egyetemre, a 10 osztályt végzett apák gyermekeinek 75%-a jelentkezik képességvizsgára és 25%-uk készül egyetemre, a szakiskolát végzett apák gyermekeinek 78,6%-a jelentkezik képességvizsgára és 35,7%-uk egyetemre, míg a 8 osztályt vagy annál kevesebbet kijárt apák gyermekeinek 75%-a jelentkezik képességvizsgára és 37,5%-uk akar egyetemet végezni.

A szülők iskolázottságán kívül a testvérek száma, életkora és tanulmányi helyzete is kihatással lehet a fiatalok továbbtanulási opcióira. Több gyermek egyidejű iskoláztatása nagyobb anyagi terhet jelent a család számára, illetve az egyetemet végzett vagy egyetemista testvérek példaként állhatnak a kisebbek előtt. A megkérdezettek 61,5%-ának egy testvére van, kevés a sokgyermekes család. 15 tanulónak (19,2%) nincsen testvére, különösen a kalotaszegi településeken gyakoriak (23,7%) az egyetlen gyermeket vállaló családok (4. táblázat).

4. táblázat: A felmérésben résztvevő tanulók testvéreinek száma

Tájegység	Település neve	Testvérek száma				
		0	1	2	3	4
Kalotaszeg	Kalotaszentkirály	3	12	1	0	0
	Méra	1	5	1	1	1
	Tordaszentlászló	5	7	1	0	0
Aranyosszék	Tordaszentmihály	3	8	1	1	0
	Várfalva	1	9	0	1	0
Mezőség	Kolozs	1	2	1	0	0
	Magyarszovát	0	2	4	1	0
	Vajdakamarás	1	3	1	0	0
Összesen		15	48	10	4	1

Forrás: saját kutatás

49 megkérdezett tanulónak (67,8%) jár a testvére óvodába vagy iskolába. Egyetemet végzett, vagy felsőfokú tanulmányokat folytató testvére mindössze hat tanulónak van (7,7%), ami túlságosan kevés ahhoz, hogy a testvérek példájának hatására vonatkozóan érvényes következtetéseket levonhassunk. Ezek a fiatalok ugyan mind jelentkeznek képességvizsgára, de a hatból csak három készül egyetemre, kettő nem és egyikük még nem döntött.

Közismert tény, hogy a magasabban képzett munkavállalóknak magasabb a fizetésük és ugyanakkor az is, hogy a leggazdagabb emberek nem a legképzettebbek körében keresendők. Az anyagi jólét reménye bizonyos mértékben kimutatható szerepet játszik a fiatalok választásában: az egyetemre készülők 78,4%-a tartja elég fontosnak a gazdagságot és csupán 21,6%-a nem tartja fontosnak. Ezzel szemben az egyetemre nem készülőknek csak 54,5%-a szerint elég fontos a gazdagság és 39,4%-a szerint pedig nem fontos. Az a két fiatal viszont, aki nagyon fontosnak tartja a gazdagságot, nem készül egyetemre. Általában megállapítható, hogy a meggazdagodás vágya nem fűti túlságosan a megkérdezett fiatalokat, a 78-ból csupán ketten gondolják úgy, hogy gazdagnak lenni fontos, 51-en (65,4%) azt, hogy elég fontos és 22 tanuló (28,2%) szerint egyáltalán nem fontos, hárman nem válaszoltak.

Választott mesterségek és munkahelyek

A fiatalok 85,9%-a szerint nagyon fontos, 14,1%-a szerint pedig elég fontos, hogy az embernek munkahelye legyen. A választott mesterség tekintetében a legtöbben (38 fiatal) a szolgáltatások területén szeretnének elhelyezkedni, 6-6 ipari, illetve építőipari pályát választott, 5-en dolgoznának az oktatásban, 3-an az egészségügyben, egy katonának készül és

egy a művészetek terén szeretne érvényesülni. Egyetlen tanuló sem választott mezőgazdasággal kapcsolatos mesterséget. Elég jelentős (16,7%) azoknak a fiataloknak az aránya, akik nem tudják, milyen mesterséget szeretnének űzni, öten pedig nem válaszoltak a kérdésre. A legtöbben 18-20 éves korban készülnek munkába állni. A várható munkavállalási életkor magasabb (23-25 év) azok körében, akik egyetemre készülnek (2. ábra).

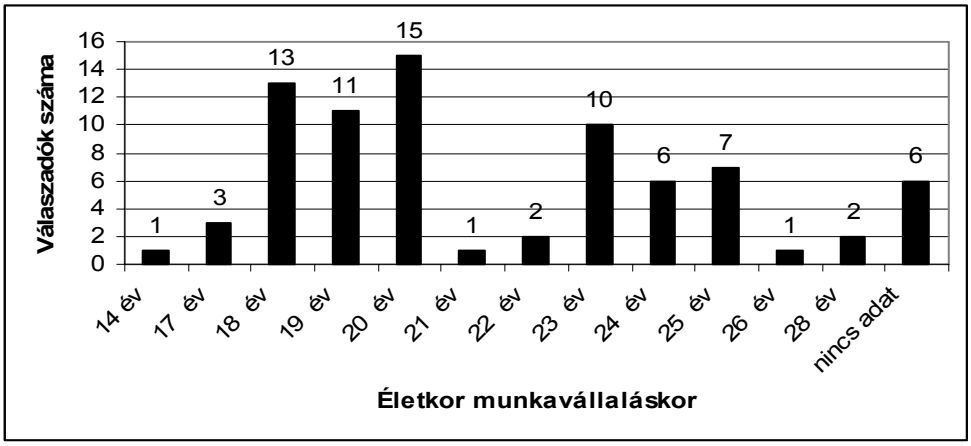

2. ábra: A fiatalok megoszlása a munkavállaláskor várható életkor szerint
Forrás: saját kutatás

A fiatalok fele Kolozsváron szeretne munkát vállalni, 16-on (20,5%) külföldön (közülük 7 egyetlen opcióként jelölte be a külföldi munkavállalást), 9-en (11,5%) legszívesebben a saját falujukban, 6-an pedig más romániai településen (a faluhoz közeli kisebb városokban, illetve más településeken) dolgoznának, 7-en több romániai települést is bejelöltek, egy tanuló nem válaszolt a kérdésre.

A szülők által a fiataloknak nyújtott (esetleg átörökítendő) modellek, illetve a helybeni (vagy ingázással elérhető) munkalehetőségek felmérése céljából rákérdeztünk a szülők foglalkoztatási formájára és a munkavégzés helyszínére is. Az 5. táblázat adataiból láthatjuk, hogy az anyák fele a munkanélküli, gazdálkodó, háztartásbeli vagy nyugdíjas kategóriába tartozik. Közel azonos a helyben alkalmazott és a más településekre ingázó anyák száma. Ezzel szemben az apák fele ingázik és két tanulónak dolgozik külföldön az édesapja. 11 családban (14,1%) mindkét szülő a háztáji gazdasággal van elfoglalva.

5. táblázat: A szülők foglalkoztatási formája

	Anya	Apa
Munkanélküli	1	0
Alkalmazott - helybeni munkahely	20	12
Alkalmazott - ingázó	18	36
Külföldön dolgozik	0	2
Vállalkozó	0	4
Gazdálkodó / háztartásbeli	36	17
Nyugdíjas	1	1
Elhunyt	0	1
Hiányzó adat	2	5
Összesen	78	78

Forrás: saját kutatás

17 tanuló (22%) él olyan háztartásban, ahol senki sincsen alkalmazotti státusban, ezek közül 14-ben mezőgazdaságból tartják fenn magukat. 39 esetben a háztartás egy, 17 esetben két és 4 esetben három tagja alkalmazott (3. ábra).

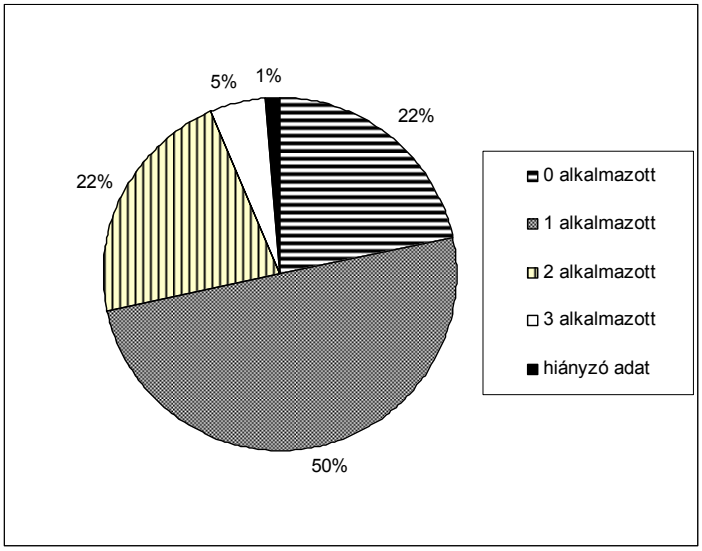

3. ábra: A háztartások megoszlása az alkalmazottak száma szerint
Forrás: saját kutatás

29 háztartásban egy, 11-ben kettő, egy-egy háztartásban 3 illetve 4 személy főállású gazdálkodó. További 29 háztartásban (37,2%) nincs egy főállású gazdálkodó sem; ezek közül 8 esetben a családban egyáltalán nem foglalkoznak mezőgazdasággal, a többi 21-ben viszont melléktevékenységként gazdálkodnak is. Hat, mezőgazdasággal nem foglalkozó családban élnek háztartásbeliek, két esetben az anya, kettőben az apa a háztartásbeli. Nyugdíjasok 25 háztartásban (32,5%) élnek.

A fiatalok jövőbeni mesterség-választását láthatólag nem befolyásolja a családi gazdaság megléte és mérete, hiszen egyetlen tanuló sem választott mezőgazdasággal kapcsolatos mesterséget, ami arra enged következtetni, hogy a fiatalok nem akarnak főállásban mezőgazdasággal foglalkozni.

Világot látni, utazni a fiatalok egyharmada számára nagyon fontos, 56,4%-nak elég fontos és 10,3%-nak pedig nem fontos. Ez a meggyőződés nem tükröződik a jövendő munkahely helyszínének megválasztásában: a kizárólag külföldi munkahelyre pályázó 7 fiatal közül csak ketten tartják nagyon fontosnak azt, hogy világot lássanak, 4-en elég fontosnak és az egyik jövőbeni külföldi munkavállalót egyáltalán nem hajtja az új tájak megismerésének vágya. Ezzel szemben azoknak, akik nagyon szeretnének világot látni, csupán 19,2%-a vállana külföldön (is) munkát, nagy többségük (72,7%) Kolozsváron szeretne dolgozni és egyikük a saját falujában.

Következtetések

Az alacsony tanulólétszám miatt Kolozs megye viszonylag kevés falvában működnek magyar tannyelvű gimnáziumi osztályok (a felmérésben szereplő 27 település közül csak nyolcban, habár 21 településen élnek magyarok), ami a magyar közösség elöregedését jelzi.

A vidéki magyar tanulók közel kétharmada érettségit adó középiskolában szeretné folytatni a tanulmányait és egyötöde szakiskolában. A megkérdezés időpontjáig öten döntöttek úgy a 78 válaszadóból, hogy sehol nem folytatják tanulmányaikat. 66-an (84,6%) készültek képességvizsgára jelentkezni (ami az érettségit adó középiskolába való jelentkezés előfeltétele), 12-en (15,4%) pedig nem (gyenge tanulmányi eredményeik és a vizsgától való félelem miatt). A megkérdezett fiatalok közel fele (49,4%) szeretne és 45,5% nem szeretne egyetemet végezni, a fennmaradó 5,1% bizonytalan e tekintetben.

Nincsenek nemek közötti különbségek a képességvizsgára való jelentkezés tekintetében, viszont a lányok jóval nagyobb arányban (58,1%) készülnek egyetemre, mint a fiúk (38,2%).

A tájegységek közötti sorrend a képességvizsgára jelentkező diákok aránya tekintetében a következő: 1. Mezőség: 93,8%; 2. Aranyosszék: 87,5%; 3. Kalotaszeg: 78,9%. Az egyetemi tanulmányokra készülő diákok arányát tekintve a sorrend megváltozik: 1. Aranyosszék: 70,8%; 2. Kalotaszeg: 43,2%; 3. Mezőség: 31,3%. A viszonylag kis egyedszám miatt azonban ezeket az eredményeket nem tekinthetjük mérvadónak.

A fiatalok nagyrésze (84,6%) úgy érzi, hogy a szüleik támogatják őket abban, hogy folytassák tanulmányaikat. Az anya képzettségi szintje nagy mértékben befolyásolja a tanulók továbbtanulási szándékát, a magasabban képzett anyák gyermekei nagyobb arányban jelentkeznek képességvizsgára, illetve egyetemre, mint az alacsonyabban képzetteké. Az apák esetében hasonló jellegű, de kisebb mértékű összefüggés mutatható ki. Következtetésképpen levonhatjuk, hogy mindkét szülő képzettsége befolyással van a gyermek továbbtanulására, de az anya iskolai végzettsége meghatározóbb szerepet játszik, mint az apáé.

A fiatalok nagyon fontosnak tartják, hogy munkahelyük legyen. A válaszadók több mint fele a szolgáltatások területén szeretne elhelyezkedni és egyetlen tanuló sem választott mezőgazdasággal kapcsolatos mesterséget. A válaszadók fele Kolozsváron és 20,5%-uk külföldön szeretne munkát vállalni, 9-en (11,5%) pedig a saját falujukban.

Ezek az eredmények alátámasztják az idősebb falusi gazdák véleményét, miszerint a fiatalok nem maradnak otthon „földet túrni”, és a mezőgazdasággal foglalkozó fiatalok száma csökkenni fog (VINCZE et al. 2005). Nehéz megjósolni ilyen kilátások mellett, hogy kire maradnak a családi gazdaságok, ugyanis a megkérdezettek 81,8%-ának (63 tanuló) a családja jelenleg gazdálkodik és 14 esetben a család kizárólag mezőgazdaságból tartja fenn magát.

Optimista forgatókönyv szerint, amennyiben a továbbtanulási szándékok valóra válnak és a fiatalok nem költöznek el nagy arányban otthonról, hanem a munkahelyi ingázás mellett döntenek (az ingázás Kolozsvárra és a legtöbb munkahelyként bejelölt településre megoldható lenne a vizsgált falvakból), úgy a jövőben magasabban képzett lesz a vidéki magyar lakosság és jól fizetett munkahelyük lesz a szolgáltatások vagy az ipar területén. Kevésbé optimista forgatókönyv szerint a tanulmányaik befejezése után a fiatalok beköltöznek városra, esetleg külföldre telepednek, és a magyar vidéki közösségek elöregedése folytatódik. A mezőgazdaság viszont mindkét forgatóköny szerint nehéz helyzetbe kerül.

Irodalom

ÉKES I. [2007] Munkaerő-piaci kilátások. In: Statisztikai Szemle 85/4. Budapest/Központi Statisztikai Hivatal. pp. 304-308

FEKETE É., VELKEY G. [2002]. A tartós munkanélküliség és kezelése vidéki térségekben - Kutatási zárótanulmány. In: FEKETE É. (ed.) A tartós munkanélküliség kezelése vidéki térségekben. Miskolc-Pécs/MTA Regionális Kutatások Központja. p. 17

FAZAKAS K., TELEGDY Á. [2007] Labour Market Trends in Hungary. In: FAZAKAS K., KÉZDI G. (eds.) The Hungarian Labour Market. Review and Analysis 2007. Budapest/Institute of Economics HAS & Hungarian Employment Foundation. pp. 18-22

KAPITÁNY ZS., MOLNÁR GY. [2005] A magyar háztartások jövedelmi és fogyasztási mobilitása az ezredfordulón. In: KAPITÁNY ZS., MOLNÁR GY., VIRÁG I. Háztartások a tudás- és munkapiacon. Budapest/MTA Közgazdaságtudományi Intézet. pp. 60-61

KEREKES K. [2006] Humán erőforrások. In: HORVÁTH GY. (ed.) Északnyugat-Erdély. Pécs-Budapest/MTA Regionális Kutatások Központja. pp. 153-157

KERTESI G., KÖLLŐ J. [2001] A gazdasági átalakulás két szakasza és az emberi tőke átértékelődése Magyarországon 1986-1999: A bérszerkezet átalakulása. In: SEMJÉN A. (ed.) Oktatás és munkaerőpiaci érvényesülés. Budapest/MTA Közgazdaságtudományi Kutatóközpont. pp. 17-26

KERTESI G., VARGA J. [2005] Foglalkoztatás és iskolázottság Magyarországon. In: Közgazdasági Szemle LII. évfolyam, 2005. július-augusztus. Budapest/Közgazdasági Szemle Alapítvány. p. 648

VINCZE M., KEREKES K., ALBERT É. [2005] Impact of CAP on Rural Employment. Case study: Cluj County. In: VINCZE M. (ed.). The Impact of European Integration on the National Economy. Regional and Rural Economics. Cluj-Napoca/Risoprint. p. 283

Szerző

Kerekes Kinga, PhD hallgató
Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Kar
Kolozsvár, Románia
kkinga@econ.ubbcluj.ro